

مخبر العلم

نحو قسمی

مؤانی

انقره استیناف مدعی عمومی سابق

محمد عارف

معارف نظارت جایله سنک ۲۹ ربیع الاخر سنه ۳۱۲ تاریخلی
و ۶۳۱ نومرولی رخصتنامه سیله طبع اولمشدر

حقوق طبع مؤلفنه عائددر

درسمادت

محمد بك مطبعه سنده طبع اولمشدر

۱۳۱۲



Süleymaniye U	1312
Kısım	16077
Yeni Kayıt No	
Eski Kayıt No	

قرائت و کتابت ایچون بهمه حال علم نحوک بیلنمسی امور ضروریه دندر .

روایت اولنورکه واضع مشارالیه حضرت علی کرم الله وجهه افندمزه عربلردن بعض جاهل کمنه لک آیات قرآنیه بی یا کاش قرائت و غلط تلفظ ایتمکده اولدقلرینی بیان ایله بوبابده بر قواعد عمومیه وضع و تأسیسنی عرض و استرحام ایلدیکنده امام مشارالیه حضر تلمری جواباً (الفاعل مرفوع) (والمفعول منصوب) (والمضاف الیه مجرور) دیو بیان و عامیه اوصورتله تعریف بیورلمسینی امر و فرمان بیورملریله قواعد نائیه مذکوره اوزرینه علم نحو وضع و تأسیس بیورلمش و فی الحقیقه علم نحوک اساسی بو اوچ قاعده عمومیه دن عبارت و بالجمله ایضاحات و تفصیلات بو قواعد اساسیه نک توضیح و تشریحنه عاڈدر .

تعریفات عمومیه

(فعل) لغتده ایش (فاعل) ایشلیان (مفعول) ایشلنان
نسنه یا کمنه دیمکدر و تعبیر اخرله (عمل) . عامل . معمول .
دنیلور .

(اعراب) لغتده اظهار و بیان معناسنه اولوب اصطلاح
تخاتده کلمات عربیه نک اوزرلرینه داخل اولان عامللره کوره
صوک حرف و حرکتلرینک دکشیلمسیدر .

الله

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿ علم نحو ﴾

نحو لغتده (قصد) (جهت) (مقدار) (مشابهت)
معنلرینی افاده ایدر اصطلاح تخاتده کلمات عربیه نک اوزرلرینه
داخل اولان عوامل حسبیه او آخرینه عارض اولان تغیرات
و تبدلاتی تعریف ایله صورت تلفظلرینی تعیین ایدن قواعد
مخصوصه به اطلاق اولنور .

واضعی حضرت علی رضی الله عنه امریله تابعین کرامدن
(ابوالاسود الدوئلی) در موضوعی کله ایله کلامدر .

فأندسی الفاظ عربیه بی یا کاش تلفظدن لسانی حفظ
ایلمکدر .

﴿ تنبیه ﴾

الفاظ عربیه حرکتلرینک تبدیلیله معنا دخی تبدل ایلمکده
مثلاً فاعل اولمق حسبیه مرفوع او قومه لازم کلان برکله نک
منصوب او قونمسی مفعولیت معناسنی افاده ایده جکندن عربجه

(بناء) لغتده ياپي يايقم معناسنه اولوب اصطلاح نحو يونده
كلمه لرك صوك حرف و حرکه لری دکشمیوب بر حال اوزرینه مبنی
اولمسیدر .

(مضاف الیه) لغتده و اصطلاحده اکا بر ایش و یا بر نسنه
نسبت و اسناد اولنان و مضاف نسبت و اسناد ایدیلان نسنه یا کسنه یه
دنیلور .

کلمه لغتده جرح و یاره معناسنه در اصطلاحده معنای مفرده
موضوع اولان لفظدر .

(کلام) اسناد ایله ایکی کلمه یی تضمن ایدن الفاظ مفیده در یا
ایکی اسمدن ترکیب ایدر که (زید عالم) کبی یا بر فعل ایله بر
اسمدن ترکیب ایدر که (جاء زید) کبی و ایکی اسمدن ترکیب ایدنه
(جمله اسمیه) و فعل ایله اسمدن ترکیب ایدنه جمله فعلیه دنیلور .

(کلمه نك) انواعی دخی اوچدر (اسم) (فعل) (حرف) در .
علم نحو ده موضوع بحث اولان الفاظ یوز عدد لفظدن عبارت
اولوب سکسان طقوز عددی سماعی و طقوزی قیاسی و ایکسی
معنویدر .

الفاظ مذکور نك التمشی (عامل) و اوتوزی (معمول)
واونی عمل و اعرابدر .

(عامل) دخی ایکی نوعدر (لفظی) و (معنوی) در
لفظی دخی یا سماعی یا قیاسیدر .

(عوامل سماعیه) فصحای عربدن استماع اولنان یعنی

صورت عمل ایدیشی ایشیدیلان عاملدر که بونلر ایچون بر
ضابطه مخصوصه و قاعده معینه اولمیوب فصحای عربدن
ایشیدلیکی وجهله تلفظ و اعمال ایدیلور .

(عوامل قیاسیه) بر قاعده مخصوصه و بر ضابطه کلیه یه
تابع اولان عاملدر که انلر جنسندن اولان هر بر عامل انلره
قیاساً تلفظ و اعمال ایدیلور .

(عوامل سماعیه) قرق طقوز عاملدن عبارت و بش نوعه
منقسمدر .

عوامل قیاسیه دخی طقوز و (عوامل معنویه) ایکی نوعدن
عبارتدر که محملرنده ذکر و ایراد ایدیله چکلردر .

(معمول) دخی ایکی نوع اولوب بری (معمول بالاصاله)
و دیگر (معمول بالتبعیه) در .

(عمل و اعراب) دخی اوچ نوعدر یا (حرکه) یا (حرف)
یا (حذف) در .

حرکه دخی اوچدر (فتنحه) اوستون (ضمه) اوترو
(کسره) اسره در .

حرف دخی درتدر (واو) (یاء) (الف) (نون) در .
حذف دخی اوچدر (حذف حرکه) (حذف الاخر)

یعنی صوك حرفك حذفی (حذف نون) در انجق حذف
افعالده جاری و اخرنده نون (جمع) و نون (تأکید) بولنمیان
(فعل مضارع لره) مختصدر .

مخاطب ضمیر لری متصل بولنان فعل مضارع صیغه لرنده علامت
 رفع در (یضربان) (یضربون) (تضربن) مثال لرنده
 اولدینی کبی .

﴿ نصب ﴾

(نصبك) دخی علاماتی اوچدر . (فتحة) (الف)
 (حذف نون) در . (فتحة) اوچ یرده علامت نصبدر .
 بریسی اسم مفرد مفعول اولدینی تقدیرده (رأیت زیداً)
 ایکنجیسی جمع مکسر (رأیت الرجال) اوچنجیسی اوزرینه
 حرف نصب داخل اولان فعل مضارع (لن ینصر) کبی .
 (الف) دخی یالکیز اسماء ستهده علامت نصب اولور مثلا
 (رأیت أباک) (ضربت أخاک) (حذف نون) دخی رفع لری
 نون ایله اجرا قلن ان کلماتده علامت نصبیه در . مثلا لن یفعل
 لن ینصرا کبی که رفع لری حالنده یفعلان ینصران دنیلور .

﴿ اخطار ﴾

قواعد مشروحه دن مستثنا اوله رق جمع مؤنث سالم
 نصبی (کسره) ایله اولدینی کبی تثنیه اسمانک نصبی (یاء) ایله

(فتحة) یه نصب و مفتوحه (منصوب) و ضمه یه (رفع)
 و مضمومه (مرفوع) و کسره یه (خفض) یا خود (جر)
 و مکسوره مخفوض یا (مجرور) و حذفه (جزم) و محذوفه
 (مجزوم) دنیلور .

﴿ تثنیه ﴾

اسم لری (مجزوم) و فعل لری (مجرور) اولور .

﴿ علامات اعراب ﴾

رفعك علاماتی در تدر (ضمه) (واو) (الف) (نون) در .
 (ضمه) درت یرده علامت رفع اولور برنجیسی (اسم مفرد)
 (جاء زید) ایکنجیسی جمع مکسر (جاء الرجال) اوچنجیسی
 جمع مؤنث سالم (جاءت الهندات) در دنجیسی فعل مضارع مجرد
 (ینصر) (یکتب) کبی .

(واو) دخی ایکی محلهده علامت رفع اولور بریسی جمع
 مذکر سالم (جاء المسلمون) ایکنجیسی اسماء سته دنیلان
 (أبوک) (أخوک) (حموک) (هنوک) (فوک) (ذومال)

کله لرنده

(الف) دخی یالکیز بر محلهده علامت رفع اولور که اودخی
 اسم لری تثنیه سی حالنده در (نون) دخی تثنیه و یا جمع و مؤنث

﴿ جزم علاماتی ﴾

(جزمك) علامتتری (سکون) ایله (حذف) در
 اوزرینه حرف جازم داخل اولان فعل مضارع صیغه لری
 صحیح قسمندن ایسه علامت جزم (سکون) اولور مثلا
 (لم ینصر) اخر لری معتل ایسه علامت جزم حذف اولور
 مثلا (لم یرم) که اصلی (یرمی) در .

﴿ انواع اعراب ﴾

ایشته تفصیلات مشروحه دن مستبان اولدینی وجهله
 حرکه ایله اعراب اولنان کلمات درت نوعدر (اسم مفرد) (جمع
 مکسر) (جمع مؤنث سالم) (فعل مضارع مجرد) درکه مثال لری
 محللرنده کوسه ترلدی بودرت نوع کلماتک رفع لری (ضمه)
 ونصل لری (فتحه) وجر لری (کسره) وجزملری سکون ایله در .
 حرف ایله اعرابی اجرا قلنان دخی درت نوعدر (تثنیه)
 (جمع مذکر سالم) (اسماء سته) افعال خمسه درکه (یفعلان)
 (تفعلان) (یفعلون) (تفعلون) (تفعلمین) فعللرندن عبارتدر
 تثنیه لری (الف) و نصب وجر لری (یاء) ایله اولور
 مثلا (جاء الزیدان) (رأیت الزیدین) (مررت بالزیدین)

اولور برنجیسنه مثال (خَلَقَ السَّمَوَاتِ) ایکنجیسنه مثال
 (رأیت الزیدین) .

﴿ خفض وجر علاماتی ﴾

(خفض) یاخود (جرك) ایکی علامتی وارددر . برنجیسی
 (کسره) ایکنجیسی (ی) در (کسره) اوچ محله علامت
 جر اولور انلر دخی (اسم مفرد) (جمع مکسر) (جمع مؤنث
 سالم) در مثلا (مررت بزید) (ذهبت مع الرجال) (نظرت
 الى السموات) (ی) دخی اوچ محله علامت جر در برنجیسی
 اسماء سته ایکنجیسی تثنیه اسماء اوچنجیسی جمع در اسماء سته یه
 مثال (ذهبت الى ابيك) تثنیه یه مثال (جئت مع الزیدین)
 جمعه مثال (مررت بالمسلمین) .

﴿ اخطار ﴾

بو قاعده دن مستثنا اوله رق (غیر منصرف) اولان
 اسمانک جر لری فتحه ایله اولور که محللرنده ذکر و تعریف
 ایدیلر جکدر .

و جمع مذکر سالم اولان کلمه لرك رفع لری (واو) ونصب
و جر لری (یا) ایله اولور مثلاً (جاء الزیدون) (رأیت الزیدین)
(مررت بالزیدین) .

﴿ اعراب و بناء ﴾

بالعموم کلمات عربیه (یا معرب) یعنی حق لرنده احکام
اعراب جاری اولان واقضای محل و معنا و اوزر لرینه داخل
اولان عوامل مختلفه به نسبتله اواخری تغیر ایدن قسمدن و یا
(مبنی) که دائماً صوکی برنوع حرکه اوزرینه بنا ایدلمش اولوب
هیچ بر حال و سبب ایله اخر لری تغیر و تبدل ایتمز .
بالعموم اسماء معرب اولوب انجق وضعاً و یا معنا حرفه
و یا فعل ماضی و فعل امره شبیه اولان (اسماء ضمائر) (واسماء
اشارات) (وموصولات) (واسماء افعال) (واصوات
ومرکبات) (وکنایات) (وبعض ظرف) اولان کلمه لر مبنی درلر .
(ضمائر) فعل ماضی صیغه لرنده نفس متکلم و مذکر و مؤنث
مخاطبه و مؤنث غائبه دلالت ایلمک اوزره موضوع (ت) و نفس
متکلم مع الغیره مخصوص (نا) و جمع مؤنث غائب و مخاطبه مختص
(نون) و سائر متصل و منفصل ضمیر لر . (والذی والذی) کبی
بالعموم اسماء موصولات (وهذا وذاك) کبی بالجمله اسماء اشارات
واهسته معناسنه اولان (روید) و اوزاقلشدی معناسنه اولان

(هیهات) و هایدیکز معناسنه اولان (حیهل) کبی (اسامی افعال)
و بر حیوانک و یا قوشک صداسنی تقلید ایچون تلفظ اولسان
الفاظ مهمله و بر حال و فعلی تصویر ایچون مستعمل آه اوف کبی
(اصوات) و حرف عطفک حذفیله ایری ایری ایکی کلمه دن
مرکب (خمسة عشر) (ستة عشر) (حادی عشر) کبی اسماء
اعداد و بر عددی استفهام و یا بیان ایچون مستعمل کم (وکذا)
و بر کلامک صورت جریانی حکایة استعمال اولسان (کیت)
(وذیت) یعنی (شویله بویله) کبی (کنایات) و اضافتسز اوله رق
قوللانیلان (قبل) (بعد) (حیث) (اذا) (اذا) (این)
(آنی) (متی) (کیف) (مذ) (مند) (لدی) (لدن)
(قط) کبی (حروف) مبنی درلر .

﴿ القاب اعراب و بناء ﴾

معرب اولان کلماتک انواع اعرابه رفع نصب جر جزم
و معرب اولان کلمه لره مرفوع منصوب مجرور مجزوم دینلور
و مبنی اولانلرک القابنه ضم . فتح . کسر . وقف . دینلدیکی کبی
مبنی اولان کلمه لر حرکه لرینک نوعنه کوره (مبنی علی الضم)
مبنی (علی الفتح) مبنی (علی الکسر) مبنی (علی السکون)
دینلور .

تاء قسم	»	»	تالله	اللهم یمین ایدرم
مذمذ	برو		مارأیتہ منذ یوم الجمعه	جمعه کونندن بری
				آنی کورمدم
حاشا	تنزیه		سائت القبیلہ حاشا زید	قبیلہ فوالشیدی انجق
				زید فوالقدن منزهدر
عدا	بشقه		جاء الناس عدا زید	زیددن بشقه عالم کلدی
خلا	»		جاء الجیش خلا عمرو	عمرو دن بشقه عسکر
				کلدی
حتی	دخی بیله		اکلت السمکة حتی	بالغی باشیلہ بیله یاخود
			رأسها	بالتقله باشنی دخی یدم
لولا	اولسه		لولا زید لهلك عمرو	زید اولسه عمرو وهلاك
				اولوردی
لعل	اوله که		لعل زید عالماً	اوله که زید عالم اوله
کیمه	نیچون		کیمه زید ذاهب	زید نیچون کیدیچیدر

﴿ تنبيه ﴾

اشبو صوك اوچ کله یعنی . لولا . ولعل . وکیمه . حروف
چردن اولوب اولدقلری حقیقده بین النحاة اختلاف واقع
اولمشدر: زیرا لولا اکثریا یا کاف خطاب (لولاک) کی یا ضمیر

غائب (لواه) کی ضمائر مبنیه ایله برابر استعمال ایدیله کلمه
اولدیغی کی (لعل) دخی اکثر نحاة عندنده حروف مشبهه
بالفعلدن معدود اولوب محانده کوریله جکی وجهله اسمی نصب
وخبری رفع ایلر بالکنز (عقیل قبیلہ سی) عندنده حرف چردر
(کیمه) دخی کیماند مخفف اولوب اکثریا افعال اوزرینه داخل
اولوب (کیمه عصیت) کی اسما اوزرینه دخولی اندر اولدیغندن
اکثر نحاة حروف چردن عد ایلمامشدر .

﴿ قاعده ﴾

حروف چردن بری (ما) اوزرینه داخل اولدقده الفی
حذف ایدر مثلاً (الی م) (علی م) (حتی م) (لم) دینلور
معنالی (نزه به قدر) (نه اوزرینه) (نه وقته قدر) نه ایچون
واکر (عن) اولورسه نون میمه قاب ایله ایکی میم اجتماع
ایلدکده یکدیگرینه ادغام ایله عمّ دنیلورکه عن مادن مخفف اولوب
معناسی نه دن دیمک اولور .

﴿ جار و مجرور متعلق ﴾

حروف چردن بری بر اسم اوزرینه داخل اولدقده حرف

جَرَّه (جَار) واسمه (مجرور) دنیلدیکی کی من جهة المعنى جار
و مجرور ذکرى سبق ایتیش بر فعل و یا شبه فعله متعلق و مربوط
اولور . مثلا (مَرَّتْ بِزَيْدٍ) کبی ایشته (بزید) جار و مجروری
مررت فعلنه متعلقدر زیرا یلکنز زیده دینلسه معنا تام
اوله میه جغندن مررت دینلنجه معنا زیده اوغرادم اولورکه او
صورتله تام اولور یا خود (جئت الى البلد) (الى البلد) جار
و مجروری جئت فعلنه متعلقدر زیرا یلکنز (الى البلد) معناسی
(مملکتته) دیمک اولوب معنا انکله تام اوله میه جغندن جئت
دینلنجه معنا مملکتته کلام دیمک اوله رق تام اولور وهکذا .

واکر جار و مجروری تعلیق ایده جک کچمش بر فعل یا مصدر
یا اسم فاعل کبی بر شبه فعل یوق ایسه او حالده جار و مجرور
معنا حسبیلله تقدیر ایدیلله جک بر فعل عامه تعلیق ایدیلیر افعال
عامه دخی (کائن) (حاصل) (مستقر) کبی فعللردن عبارتدر
مثلا (زید فی الدار) ایشته فی الدار جار و مجرورینی تعلیق ایده جک
بر فعل بولندیغندن (کائن) فعلانی فرض و تقدیر ایله اکا تعلیق
ایدیلور که معنا زید خانه ده اولیجیدر (خاتم من فضته) كذلك
(من فضة) جار مجروری (کائن) فعل مقدرینه تعلیق ایله
معنا کومشدن یا پالمش بر یوزک دیمک اولور والحاصل محل
و مقامک اقتضا ایتدیکی معنایه کوره افعال عامه دن بر فعله تعلیق
ایدیلور .

﴿ اضافت ﴾

عوامل جردن بری دخی (اضافندر) اضافت من جهة
المعنى عامل جردر .
بنابرین بالعموم مضاف الیه اولان کلمه لر دخی مجروردر .
مثلا (کتابُ زَيْدٍ) (قلمُ عَمْرٍو) (دارُ بَکرٍ) مثاللرنده کتاب
زیده قلم عمروه خانه بکره اضافت واسناد ایدلدیکنیدن زید .
عمرو . بکر . (مضاف الیه) اولملری حسبیلله مجروردرلر .

﴿ اضافتك انواعی ﴾

اضافت دنخی ایکی نوعدر بری (لفظیه) و دیگری (معنویه) در .
اضافت لفظیه مضاف معموله نسبت ایدلمش بر صفت اولمسیدر
مثلا (حَسَنُ الْوَجْهِ طَوِيلُ الْقَامَةِ) کبی که کوزل یوزلی اوزون
بویلی دیمکدر انجق بو اضافت بر نکره بی تعریف مقامنده
قولالانیله جغندن معرفه اولان اسماده جاری اولمز مثلا (مَرَّتْ
بِرَجُلٍ حَسَنُ الْوَجْهِ) دنیلدکده رجل نکره اولمق حسبیلله جائز
و معنا کوزل یوزلی بر آدمه اوغرادم دیمک اولور فقط (مررت
بزید حسن الوجه) دنیلمز یعنی کوزل یوزلی زیده اوغرادم

دیمک حاصلی تحصیل و معلومی اعلام قبیلندن اوله جغندن بلاغته منافیدر .

اضافت معنویه دخی اضافت لفظیه نك عكسی اولوب یعنی مضاف معموله نسبت ایدلمش بر صفت اولمامسی شرطدر و بو حالد مضاف مضاف الیهک غیری اوله جغندن اضافت واقعه تخصیص و تملیک معناسنی مفید ایسه (فناءالدار) خانه حولیسی (مفتاحالباب) قپو المختاری (غلام زید) زیدك كولهسی کبی اضافه لره اضافه لامیه اطلاق اولنور زیرا من حیث المعنی امثله مذکورده بر (لام) مقدر معناسی واردر یعنی اصللری (فناءالدار) (مفتاحالباب) (غلام زید) اولوب تخفیف ایچون لام حذف ایله اضافت ایدلمشردر .

واکر اضافت واقعه مضافک جنس ونوعنی بیان ایچون وارد اولمش یعنی من حیث المعنی بر (من) حرفی معناسی اکلاشیلور ایسه او حالد اضافت بیانیه دنیلور مثلاً (خاتم فضة) (اناء ذهب) (بساط حریر) کبی معناری کموشسدن یوزك التوندن قاب ایپکدن یایی دیمک اولدرق (من) حرفی مقدر ومضاف الیه اولان فضه . ذهب . حریر مضاف اولان یوزك قاب سرکی نك نوع وماهیتنی بیان ایلمش اولدقلرندن اضافت بیانیه دنیلور .

وبعضا اضافندن زمان ومکان معنارینی متضمن اولان فی حرفی معناسی اکلاشیلورکه اضافت ظرفیه اولور مثلاً (ذهب

یوم الاحد) بازار کوننده کیتدم (جلست امامالباب) قاپو اوکننده او طوردم کبی مثالرده فی معناسی مستفاد اولمسيله اضافه ظرفیه دنیلور . خلاصه اضافتده ترکیه (لی) ایله ترجمه ایدیلورسه (کوزل یوزلی) (اوزون بویلی) کبی اضافت لفظیه (سی) (ی) ایله ترجمه ایدیلورسه خانه حولیسی قاپو المختاری کبی اضافت لامیه (دن) ایله ترجمه ایدیلورسه کموشدن یوزك کبی اضافت بیانیه (ده) ایله ترجمه ایدیلورسه اضافت ظرفیه در .

﴿ عوامل نصب و رفع ﴾

ایکنجی نوع عوامل کندیلرندن صکره کلان اسملری منصوب و خبرلری مرفوع ایدرلر انلر دخی اتی حرفدرکه شکل وحرکه لری فعله بکزمه دیککیچون انلره حروف مشبهه بالفعل دنیلمشدر . حروف مذکورده بونلردر .

اسم حرف ترکیه مقابلی	عربجه مثالی	ترکیه ترجمه سی
انَّ	تَحْقِيقٌ	انَّ زَيْدًا عَالِمٌ حَقِيقَةٌ زَيْدٌ عَالِمٌ
انَّ	»	اعلم ان الله واحد محقق بیل که جناب حق بر در
كَانَ	(کویا) (کبی)	كَانَ زَيْدًا اَسَدٌ کویا زید ارسلاندر
لَكِنَّ	انجق	جاء الناس لكن زیداً ناس کلدی انجق زید
		کیدیجیدر ذاهب

اسم حرف ترکیه مقابلی عربجه مثالی ترجمه ترجه سی

لایت کاشکه لایت الشباب یعود کاشکه کنجک عودت ایدی
 لعل اوله که لعل الله یغفر لی اوله که جناب حق بکافو
 ومغفرت ایده

ایشته امثله مذ کورده (زید) (لفظ جلال) (شباب)
 حروف مذ کوره اسمیلری اولغله منصوب و (عالم) (واحد)
 (اسد) (ذاهب) (یعود) (یغفر) خبر اولملریله مرفوعدرلر.

عوامل رفع و نصب

اوچنجی نوع عوامل بالاده ذکر اولسان حروف مشبهه
 بالفعل عکسی اوله رق اسمیلری رفع و خبرلری نصب ایدرلر
 انلر دخی (ایس) معناسنه اولان (ما) (لا) نافییه در مثلاً
 (مازید کاتباً) معناسی زید کاتب دکادر (لا رجل منطلقاً)
 کیدیجی برار یوقدر ایشته امثله مذ کورده زید ورجل
 اسم اولملریله مرفوع وکاتباً و منطلقاً خبر اولملریله منصوبدرلر
 (ایس) دخی بویه در مثلاً (ایس زید عالماً) (ایس احد ذاهباً) که
 معنالی زید عالم دکادر کیدیجی برکسه بوقدر .

عوامل نصب

دردنجی نوع عوامل دخی عوامل نصبدرکه یالکز کندیلرندن
 صکره کلان اسمیلری نصب ایدرلر انلر دخی ییدر .

برنجیسی (مع) یرنده قوللانیلان و برابر معناسی افاده
 ایدن (واو) مثلاً (استوی الماء والجدار) که معناسی صو
 دیوار ایله برابر اولدی .

ایکنجیسی استثناء منفصل یعنی مستثنی استثناء اولسانلرک
 نوعندن اولمدینی حالده (الّا) ایله استثناء ایدیلان نسنه وکسنه لو
 مثلاً (جاء الکرکب الّا جملاً) معناسی کاربان کلدی یالکز بر دوه
 کلدی ایشته دوه انسان نوعندن اولمدینی ایچون استثناء منفصل
 ایله نصب ایدیلرک تفریق ایدلمشدر اما مستثنی مستثنی منهک
 نوعندن اولورسه او حالده مرفوع اولور نته کم محلسده
 کور یله جکدر .

اوچنجیسی موصوف اولان مناد آی بعیدکه (ایا) (هیا)
 حرفلریله ندا ایدیلور مثلاً (ایا طالعاً جبلاً) ای طاغیه چیقان
 کسه (هیا را کباً فرساً) ای اسب سوار اولان کسه . کبی .
 دردنجیسی منادی مضاف مثلاً (یا عبدالله) (یا صاحب
 الفرس) ای اللهک قولی ای آتک صاحبی کبی .
 بشنجیسی نداء قریب ایچون مستعمل (ای) مثلاً ای

(واقفاً بالباب) ای قابوده طوران کمسه التنجیسی منادای نکره
(یا رجلاً) (یا علماً) کبی یدنجیسی همزه ایله اولان منادای
قریب مثلاً (أ عبد الله) ای عبدالله دیمکدر .

﴿ تنبيه ﴾

نکره ومضاف وشبه مضاف اولان منادالر منصوب ایسه لرده
انجق (علم) ومعرفه ومفرد اولان منادالر مرفوعدر لر مثلاً یا زید
یا بکر یا خالد دنیلدیکی کبی استثناء متصلده یعنی مستثنی مستثنی
منهک نوع وجنس لرندن اولدینی حالده مرفوع اولور مثلاً
(جاء القوم الا زید) دنیلور .

﴿ نواصب الفعل ﴾

بالاده تعداد اولنان نواصب یالکنز اسامی بی نصبه مخصوص
اولدینی کبی یالکنز فعل مضارع اوزرینه داخل اولوب نصب
ایدن عوامل واردرکه انلر دخی سکزدر .

اسم حرف	ترجیه مقابلی	عربجه مثالی	ترجیه ترجمه سی
آن	که	أریدان اخرج	ایسترم که چیقهم
لن	اولیه جق اتمیه جک	لن ینذهب	کیتیمیه جک

کی اوله ایده جئتک کی تعلمنی سکا کلدن بنی
اوکرده سین
اذن او حالده اذن یحب علی او حالده اکر امک
اکرامک اوزریمه واجب اولور
لام تعلیل ایچون جئتک لازورک سکا زیارت ایچون کلدن
لام ججود انکار ما کان الله لیعدبهم جناب حق انلری
تمذیب ایده جک دکلدی
حتی تا که لا تقم حتی اقوم قالقمه تا که بن قالقمه
فاء جواب که اقبل فاحسن الیک کل که سکا ایلیک ایدیم

﴿ عوامل جزم ﴾

التنجی نوع عوامل دخی جواز مدر عوامل مذکورده دخی
یالکنز فعل مضارع اوزرینه داخل اولوب التیسی بر فعلی واون
دردی ایکی فعلی جزم ایدرکه یکر می حرف وکله دن عبارتدر لر .
اسم حرف ترجمه مقابلی عربجه مثالی ترجمه ترجمه سی

ان	(اگر) (ایسه)	ان تکرمنی اکر مک	بکا اکر ام ایدر ایسه ک
ما	(نه) (شی)	ما تفعل من خیر تجد	نه خیر ایشلر ایسه ک
			بولور سین

اسم حرف ترجمه مقابلی	عربجه مثالی	ترجمه ترجمه سی
مَنْ (کیم)	مَنْ يَفْعَلُ خَيْرًا يَكْفِي بِهِ	کیم خیر ایشلر ایشه
مَهْمَا	مَهْمَا تَفَعَّلَ افْعَلَّ	هر نه ایشلر ایشه ک ایشرم
اِذَا	اِذَا تَأْتِي تَجِدُنِي	اذا ما تا ائی تجدنی
اَيَّ	اَيَّامًا تَدْعُو الرَّحْمَنَ فَلَهُ الْخَيْرُ	ایا ما تدعو الرحمن فله الخ
مَتَى	مَتَى تَأْخُذُ أَخْذًا	متی تاخذ اخذ
اَيَّانَ	اَيَّانَ تَذْهَبُ اذْهَبْ	ایان تذهب اذهب
اَيَّنَّ	اَيَّنَّ تَذْهَبُ اذْهَبْ	این تذهب اذهب
اِنِّی	اِنِّی تَذْنِبُ يَعْلَمُكَ اللهُ	انی تذنب يعلمک الله
اِنَّمَا	اِنَّمَا تَوَلَّوْا وُجُوْهُكُمْ لِلّٰهِ	انما تولوا ووجه الله
اِيَّاهُمْ	اِيَّاهُمْ يَكْرُمُنِي اَكْرَمُهُ	هانکیلری ایهم یکر منی اکرمه
حِيْنَما	حِيْنَما تَقُمْ اَقُمْ	حینما تقم اقم

کیفما	نصل نه صورتله	کیفما تشاء افعل	نصل ایستر ایشه ک
اِذَا	وقتا	تَعْلَمُ تَعْمَلُ	وقتا که بیلور سگ عمل
اِذَا	وقتا	تَعْلَمُ تَعْمَلُ	ایدرسک

﴿ اخطار ﴾

اِذَا دُنْ صُكْرَهْ كَلَانِ (ما) زائددر یعنی هیچ بر معنای مفید اولمز سه ده بوکبی محله مصدریت معناسنی یعنی وقت وزمان معناسنی متضمن اولور بنا برین اذا واذا ما هرا یکی بر معنای مفید در لر .

ایشته بالاده محرر اون درت عامل کندیلرندن صکره کلان و بریسنه فعل شرط وایکنجیسنه جزاً شرط دنیلان هرا یکی فعلک حرف وحرکه لرینی حذف ایلمش لر در .

حروف مذکورده شرط معناسنی متضمن اولم لری حسیله کندیلرندن صکره کلان فعله فعل شرط وایکنجیسنه جزاً شرط دنیلور .

یا لکنز بر فعلی جزم ایدن حروف سته دخی بروجه آئی ذکر وایراد ایدیلور .

اسم حرف	ترجحه مقابلی	عربیچه مثالی	ترجحه ترجمه سی
لَمْ	مدی	لَمْ يَذْهَبْ	کیتمدی
لَمَّا	مز	لَمَّا يَكْتُبُ	یازمز
لَمَّا	مدیمی	لَمَّا يَأْتِ	کلدیمی
لَمَّا	مدیمی	لَمَّا أَحْسَنَ إِلَيْكَ	سکا احسان ایتمدی
لَا مَأْمُرَ	سون	لَا يَذْهَبُ	کیتسون
لَا نَهْيَ	مسون	لَا يَذْهَبُ	کیتمسون

سکزنجی نوع عوامل نکره اولان اسمایی تمیز و ایضاح طریقیه نصب ایدن اسمیدرکه انلر دخی درت در

برنجیسی اون بردن اون طقوزه قدر کلان اسماء اعداددرکه معدود اولان نسنه یا کمسنه بی نصب ایدرلر مثلاً (اِحْدَ عَشْرَ رَجُلًا) اون بر آدم (اثْنِي عَشْرَةَ امْرَأَةً) اون ایکی قادین (ثَلَاثَ عَشْرَ رَطَلًا) اون اوچ بطمان (اربع عشر سنه) اون درت سنه (خمسة عشر شهراً) اون بش آی وهکذا ایکنجیسی استفهام عدد ایچون اولان (کَمْ) حرفیدرکه مستفهم بهی نصب ایدر مثلاً (کَمْ رَجُلًا عِنْدَكَ) یاننده قاچ آدم واردر . اوچنجیسی (کَأَيِّ) حرفیدرکه کذلک اندن صکره کلان اسم نکره بی نصب ایدر مثلاً (کَأَيِّ كِتَابًا عِنْدَكَ) یاننده نه کی کتاب واردر .

دردنجیسی مقداردن کنسایه اولان کذا حرفیدر مثلاً (عِنْدِي كَذَا دَرَهْمًا) یاننده شو قدر درهم واردر .

﴿ طقوزنجی نوع عوامل ﴾

طقوزنجی نوع عوامل اسماء افعال دنیلان طقوز اسمدرکه التیسی عامل نصب و اوچی عامل رفعدر .

﴿ عامل نصب اولانلر بونلردر ﴾

اسم حرف	ترجحه مقابلی	عربیچه مثالی	ترجحه ترجمه سی
بَلَه	براق	بَلَهٌ زَيْدًا	زیدی براق
رَوِيْدٌ	آهسته	رَوِيْدٌ زَيْدًا	زیدی امهال ایله
دَوْنُكَ	اشته سکا	دَوْنُكَ زَيْدًا	ایشته سکا زید
حَيْهَلٌ	هایدی	حَيْهَلٌ الثَّرِيْدُ	هایدی ترتب یمکه
عَلَيْكَ	ملازمت ایله	عَلَيْكَ زَيْدًا	زیده ملازمت ایله
هَا	ایشته	هَا زَيْدًا	ایشته زید

﴿ عامل رفع اولان اسماء افعال ﴾

هَيْهَاتَ	هَيْهَاتَ الشَّبَابِ بَعُوْدُ	هَيْهَاتَ الشَّبَابِ بَعُوْدُ	شبابک
يَاكُ	يَاكُ اَوْزَاقُ	يَاكُ اَوْزَاقُ	عودتی مستحیلدر

اشبو هیهات کلمه سنک معنای لغویسی پک اوزاق دیمک ایسه ده
انجق دائماً حصولی غیر ممکن اولان آمال و افعال ایچون (محالدر)
مقامنده قوللانیلور .

سُرْعَانَ عَجَلَه جی سرعان زید زید عجله جیدر
اشبو سرعان کلمه سی (سرعان ذا اهالة) ضرب مثلندن
ماخوذ اولوب حصولندن اول بر شیئک وجود و حصولی ظن
ایدن آدمه اطلاق اولنور قلیل الاستعمالدر .

سَّتَانِ آیری (سَتَانِ زیدو عمرو) زیدایله عمرو
اره سنده بیوک فرق وار

﴿ افعال ناقصه ﴾

اونجی عوامل افعال ناقصه در افعال مذکوره اسم و خبره
محتاج اولملری حسبیه (ناقصه) دینلمشدر افعال مذکوره
حروف مشبهه بالفعلک عکسی اوله رق کندیلرندن صکره کلان
اسمی منصوب و خبری مرفوع ایدر لر اونلر دخی اون اوچ
کلمه دن عبارت اولوب بوجه آتی ذکر و ایراد ایدیلور .

لفظ فعل	ترکیه مقابلی	عربچه مثالی	ترکیه ترجمه سی
کان	ایدی	کان زید طالما	زید عالم ایدی
صار	اولدی	صار زید کاتباً	زید کاتب اولدی

أَصْبَحَ صَبَاحًا صَبَّاحًا اصبح عمرو فقیراً عمرو فقیر اوله رق
صباحلدی

أَمَسَى اقشاملدی اَمَسَى بَكَرٌ غَنِيًّا بكر زنکین اوله رق
اقشاملدی

ظَلَّ قَالِدِي ظَلَّ زَيْدٌ قَائِمًا زید ایاقده قالدی
بات کیجه لدی بات زید مسروراً زیدسونجلی اوله رق
کیجه لدی

ما زالَ حالا ما زالَ زید ضعيفًا حالا زید ضعيفدر
مادام اولدقچه لاتم مادام التحصيل ممکناً تحصیل ممکن
اولدقچه او یومه

مَآبَرَحَ آیرلمدی مَآبَرَحَ زَيْدٌ فَقِيهًا زید فقهمدن آیرلمدی
مَآفَتَى وازکمدی مَآفَتَى زَيْدٌ مَصْرًا زید اصرارندن واز
کچمدی

مَآنْفَكَ سوکلمدی مَآنْفَكَ زَيْدٌ مَآلَازِمًا زید ملازمندن
آیرلمدی

لَيْسَ دکلدر لَيْسَ زَيْدٌ كَامِلًا زید کامل دکلدر

﴿ افعال مقاربه ﴾

اون برنجی نوع عوامل دخی افعال مقاربه دینلان درت

کله لر در که بر شیک قرب وقوعی ایما ایلد کله ری ایچون (مقار به)
دنیلمشدر بونلر دخی افعال ناقصه کبی اسملر نی مرفوع
خبرلر نی منصوب ایدرلر بروجہ آتی ذکر و ایراد ایدیلور .

عسی اوله که عسی زید قادم اوله که زید کله یا خود کله یقیندر
کاد هان کاد زید ان یذهب زید هان کیده جک اولدی
کرب « اشبو کرب کله سی دخی کادمعنا سنه ایسه ده نادر الاستعمالدر
اوشک محتملدر اوشک زید ان یجی زید کله کله محتملدر

﴿ افعال مدح و ذم ﴾

اون ایکنجی نوع عوامل افعال مدح و ذم دنیلان
صیغلر در که الف لام ایله معرف اولان اسم جنس اوزرینه
داخل اولوب مرفوع ایدرلر .

نعم	ایو	نعم الرجل زید	زید ایو آدمدر
بئس	کوتو	بئس الغلام عمرو	عمرو کوتو چوجقدر
حیذا	سوملی	حیذا المرء بکر	بکر سوملی بر آدمدر
ساء	فالشدی	ساء المنزل	منزل فالشدی

﴿ تذیبه ﴾

اشبو افعال مدح و ذم فعل اوزرینه داخل اولدقلرنده
فعلدن اول (شی) معناسنه بر (ما) موصوله علاوه اولنق
لازم کلور مثلا (نعم ما فعل زید) (بئس ما صنع القوم) (ساء
ما یعملون) کبی .

﴿ افعال شک و یقین ﴾

اون اوچنجی نوع عوامل افعال شک و یقین دنیلان
فعللدر . افعال مذکورہ ایکی اسمدن مرکب جمله لره داخل
اولدقده هر ایکی سنی نصب ایدرلر و تعبیر آخرله افعال مذکورہ
ایکی مفعوله محتاج اولدقلرندن کندیلرندن صکره کلان ایکی
اسمی کندیلرینه مفعول اولق اوزره نصب ایدرلر اسمی
مذکورہ مفعوللرینک بریسی موصوف و دیگری انک صفتیدر .
انلر دخی طقوز فعلدن عبارت اولوب بروجہ آتی ذکر و بیان
اولنور .

ظننت	ظن ایلدم	ظننت زیداً کریماً	زیدی کریم ظن ایلدم
حسبت	صایدم	حسبت زیداً عالماً	زیدی عالم صایدم
خلت	صاندم	خلت بکراً عاقلاً	بکری عاقل صاندم

عَلِمْتُ بِيْلِدَمِ عَلِمْتُ زَيْدًا قَادِمًا زَيْدِي كَلَيْجِي بِيْلِدَمِ
 زَعَمْتُ ظَنًّا وَكَانَ اَيْلِدَمِ زَعَمْتُ زَيْدًا عَارِفًا زَيْدِي عَارِفَ ظَنِّ اَيْلِدَمِ
 رَأَيْتُ كُورِدَمِ رَأَيْتُ الْعِلْمَ خَيْرًا عَلَمِي خَيْرٌ بُولِدَمِ
 وَجَدْتُ بُولِدَمِ وَجَدْتُ زَيْدًا جَوَادًا زَيْدِي جَوَانِمْرَدُ كُورِدَمِ

﴿ تَنْبِيْه ﴾

انجق اش-بو صوك ايكي فعل يعنى (رأيت) و (وجدت)
 فعلبرى معنای حقیقیبرى غیر یسنده استعمال اولندقلرى حالده
 بالاده که مثالرنده کورادیکى وجهله افعال قلوبدن عديله ايکى
 مفعوله تعدى ايدرلر سده فقط (رأيت) کوزله کورمک
 و (وجدت) عادى بولمق معناسنه اولورلر ايسه (رأيت الهلال)
 آيى کوردم و (وجدت الضالة) غائب اولان شئيى بولدم کي
 مثالرده يالکيز بر مفعوله تعدى ايلر .

﴿ عوامل قیاسیه ﴾

عوامل قیاسیه دخى طقوز اولوب داخل اولدقلرى جملهبرى
 اقتضای معنای کوره اعراب ايدرلر .
 (برنجیسی) هر نوع افعال يعنى . ماضى . مضارع . امر .
 فعلبرى درلر که مجرد اولسون مزید اولسون معلوم اولسون

مجهول اولسون بر فاعل و مفعولى ويا نائب الفاعلى مستلزم
 اولملرينه وبالعموم فاعل و نائب الفاعللى رفع و مفعوللى نصب
 ايلملرينه بناءً عواملدن معدوددرلر .

(ايکنجیسی) (اسم فاعل) در مفعولى نصب ايدر (زيد
 ضارب غلامه) کي .

(اوچنجیسی) (اسم مفعول) در مثلاً (زيد معطى غلامه
 درهما) کي .

(دردنجیسی) (مصدر) در مثلاً (اعجبنى ضرب زيد
 عمرواً) کي

(بشنجیسی) (صفت مشبهه) مثلاً جائئى (زيد حسن
 وجهه) کي .

(التنجیسی) مضاف اولان اسمدر مثلاً (غلام زيد)

(يدنجیسی) (تنوين) يا (نون) تثنیه يا (نون شبه جمع)
 يا اضافه ايله تام اولان اسمدر که تمیز معناسنى افاده ايدر: اولکيسنه
 مثال (راقود خلاً) برکوپ سرکه ديمکدر ايکنجيسنه مثال (منوان
 سمنا) ايکى بطمان ياغ ديمکدر . اوچنجيسنه مثال (عشردن درهما)
 يکرمى درهم ديمکدر دردنجيسنه مثال (ملوۀ عسلا) طولوسى بال
 ديمکدر اشته امثله مذ کورده (راقود) (منوان) (عشرون)

(ملوء) اسامیاری صور مشروحه ایله تام اولدقلرندن کندیلرندن صکره (خلا) (سمنا) (درهما) (عسلا) اسملرینی تمیز صورتیله نصب ایلمشدر.

﴿ عوامل معنویه ﴾

عامل معنوی دخی ایکی در . بریسی (مبتداء) (و خبر) که مقام و معناری اقتضاسنجه دائماً مرفوعدر لر مثلا (زید عاقل) زید عاقلدر دیمکدر ایشته زید مبتداً و عاقل خبر اولملریله هر ایکیسی مرفوعدر .
ایکنجیسی نواصب و جوازم حر فلرندن عاری اوله رق بر اسمدن صکره کلان فعل مضارعدر که انک صیغه سی ایچنده مستتر اولا (هو) ضمیری فاعل اولوق حسبیه اشبو فعل و فاعل جمله سی خبر اوله جغندن مرفوع اولور . مثلا (زید یکتب) کبی .

﴿ غیر منصرف ﴾

معرب اولان کلمات اقسامندن برطاقم کله لر وارددر که تنویقی قبول ایتمدیکلری کبی انلرده عامل جر حکمنی اجرا ایده میوب مجرور اوله جقلاری محللرده منصوب او قنور لر بنا برین عامل جر اولان کسر ایله تصریفاری قابل اوله مامسیله انلره غیر منصرف دنیلمشدر .

غیر منصرف اولان کله لر انلرده موانع صرف اولان طقوز سبیدن ایکی سبب باخود ایکی سببک یرینه قائم اولان بر سببک بولنمسی شرطدر : اسباب مذکوره (عدل) . (وصف) . (تأیث) . (عجمیت) . (جمع) . (معرفه) . (ترکیب) .
اسامیده بولنان (الف نون) (وزن فعل) سبیلرندن عبارتدر .
عدل بر کله نک تحقیقا یا تقدیرا هیئت اصلیه سندن چیتتمش اولمسیدر تحقیقا خروجنه مثال ثلث . مثاث . آخر . جمع کبی که اصلری ثلثة و مثلثة و اخیاریت و جماعی ایکن تخفیف ایچون اشبو صیغه لره عدول ایلمش و تقدیرا عدولنه مثال (عمر) (زفر) (وقطام) و زنده کلان و نهایتنده (ت) بولنمیان اسامی مؤنثه (حذام) کبی (وصف) دخی بر اسمک صفت اصلیه سنی بیان صد دنده استعمال اولنان اسماء صفات درکه (احمر) (اصفر) (اخضر) و حییه علم اولان (اسود) (ارقم) و پرائغه یه رنکنندن کنایه علم اولان (ادهم) کبی (تأیث) دخی تاء تأیث ایله علم اولوق اوزره وارد اولان اسمادر که تأیثلری لفظی اولسون معنوی اولسون انلر دخی غیر منصرفدر لر . انجق تاء تأیث لفظیده علم اولوق (طلحة) (حمزه) (مکه) (بصره) کبی و معنویده حروفی اوچدن زیاده بولنوق (زینب) کبی یاخود حرف وسط متحرک سقر کبی یاخود اسم اعجمی (ماه) (جور) مملکتلرینک اسامیسی کبی اولوق شرطدر .

(عجمیت) یعنی بر کلمه نك اصلی عربی اولیوب دیگر بر لساندن
النمش اولمق دیمکدر بونده دخی علم اولمق و حروفی اوچدن زیاده
یا خود حرف وسط متحرک اولمق شرطدر . (شتر) (ابراهیم)
(اسحق) (یعقوب) (یوسف) (موسی) کبی .

﴿ تذبیه ﴾

بالجمله انبیاء عظام اسمی شریفه لری غیر منصرف اولوب
انجق النیبی منصرفدرلر منصرف اولانلر (محمد) (صالح)
(شعیب) (هود) (نوح) (لوط) اسمی شریفه سیدر .
(جمع) دخی موانع صرفدن اولوب انجق نهایتنده تاء تأنیدن
مبدل (هاء) بولنمیان صیغه منتهی الجموع ایله اولمق شرطدر .
(مساجد) (مصاییح) کبی انجق نهایتنده (ها) بولان (فراعنه)
(فرازنه) (مغاربه) کبی جمعلر منصرفدرلر .

(ترکیب) موانع صرفدن بری دخی ترکیبدر : ترکیب بر
اسمک ایکی کلمه دن مرکب اولسیدر (بعلبک) کبی که (بعل) صنم
(وبک) دخی مملکت صاحبک اسمی اولوب کثرت استعمال ایله
برلشدیریلوب بر اسم اعتبار اولمشدر .

ترکیبده شرط اسم اولمق و دیگرینه مضاف و مسند اولما مقدر .
(الف نون) دخی بر اسم یا صفتده بولندقلری حالده غیر

منصرف اولور (عمران) (سکران) (ندمان) (رمضان) کبی
انجق اسمده علمیت و صفتده مؤثی بولنماق شرطدر .
(وزن فعل) موانع صرفدن بری دخی بر اسمک فعلدن
مشتق اولسیده برابر صورت تلفظی فعله شبیه اولمق (شعر) کبی
یا اولنده بر حرف زائد بولنمقله برابر تا حرفی تبدل ایتمک
(احمد) کبی اولمق شرطدر .

﴿ اخطار ﴾

تفصیلات مشروحه دن مستبان اولدینی وجهله بر اسمده
مانع صرف اولان طقوز سبب دن ایکی سبب بولنمق شرط ایسه ده
یا لکز صیغه جمع (مساجد) (اساور) و آنده یا مدود یا مقصور
تأنیث الفلری بولنان اسملر (حبلی) (حمرا) کبی اسمده یا لکز
بر سبب کافیدر .

﴿ تذبیه ﴾

بالجمله غیر منصرف اولان اسمی ضرورت شعر یا تناسب
الفاظ ایچون صرفلری جائزدر نته کم حضرت فاطمه رضی الله
تعالی رثاء پیغمبریده انشاد بیوردقلری قطعه شهره نك بر بیتنده
بیورمشدر که (صبت علی مصائب لوانها صبت علی الايام صرن لیالیا)

برنجیسی (فاعل) جاء زید زید کلدی زید فاعل اولمله
مرفوعدر

ایکنجیسی (نائب الفاعل) ضرب زید زید اورولدی
زید نائب الفاعل اولمله مرفوعدر

اوچنجیسی (مبتداء) زید کاتب زید کاتبدر زید مبتدا
اولمله مرفوعدر

دردنجیسی (خبر) الصوم فرض اوروج فرضدر فرض
اولمله مرفوعدر

بشنجیسی (افعال ناقصه) اسملری درکه مثاللری محلنده
ایراد ایدلمشدر .

التنجیسی حروف مشبهه بالفعلک خبرلری درکه محلنده ایراد
ایدلمشدر .

یدنجیسی نفی جنس ایچون اولان (لا) نک خبری درکه
محلنده ایراد ایدلمشدر .

سکنزنجیسی (لیس) معناسنه اولان (ما) (لا) اسملری
اولوب محلنده ایراد ایدلمشدر .

طقوزنجیسی نواصب وجوازمدن عاری اولان فعل مضارع
صیغه لری

ایمدی (مصائب) منتهی الجموع صیغه سی اولمق حسبیلله غیر
منصرف درایسه ده فقط ضرورت وزن ایچون تنوین ایله او قونمق
لازمدر و (سلاسل و اغلالاً) آیت شریفه سنده کی سلاسل
واغلال دخی آیات سالفه ایله تناسب لفظی حصولی ایچون
تنوین ایله قرائت ایدلمشدر .

﴿ معمولك انواعی ﴾

عمل یعنی اعراب درت نوع اولمق حسبیلله معموللر دخی
دخی درت نوعدر .

معمول یا مرفوع یا منصوب یا مجرور یا مجزوم در زیرامعرب
اولان اسماء و افعال بودرت نوعدن خالی دکلدلر .

معمول دخی مقدمه ده بیان اولندیغی وجهله ایکی قسمدر
بر قسمی (معمول بالاصاله) درکه کندیسی بالذات معمولدر
ایکنجیسی (معمول بالتبیه) درکه بالذات معمول اولمیوب دیگر
معموله تبعاً وبالواسطه معمولدر .

﴿ معمول بالاصاله ﴾

مرفوعی

مرفوع اولان معموللر طقوزدر بر وجه آتی مثالریله
ایراد اولنور .

﴿ معمول بالا صاله منصوبی ﴾

معمول منصوب دخی اون اوچ قسمدر .

برنجیسی (مفعول مطلق) مثالی تَبَّتْ نوبَةٌ نَصُوحًا توبه

مفعول مطلقدر

ایکنجیسی (مفعول به) مثالی ضربت زیداً کبی زید

مفعول به در

اوچنجیسی (مفعول له) مثالی اعْمَلْ طَلِبًا لِمَرْضَاةِ اللّٰهِ کبی

طلب مفعول له در

دردنجیسی (مفعول فیه) مثالی (صمت رمضان) کبی رمضان

مفعول فیه در

بشنجیسی (مفعول معه) مثالی اذهب وزیداً زید مفعول معه در

﴿ مفعول لارك تعریفی ﴾

ترجمه سنده (انی) و (انده) و (اكا) و (انكله) معنای

افاده ایتمیان مفعول لاره مطلق (وانی) معناسنی افاده ایدنه (مفعول به)

(واندنه) معناسنی افاده ایدنه (مفعول فیه) (واکا) معناسنی

افاده ایدنه (مفعول له) (وانكله) معناسنی افاده ایدوب و او

ایله برابر کلان مفعول لاره (مفعول معه) دینور زیرا مفعول بهده

(باء) (وفیهدنه) (فی) (ولهدنه) (لام) مقدر (ومعهدنه)

(مع) معناسنی متضمن اولان (و او) موجوددر .

التنجیسی (حال) در مثالی (اعبدا لله خائفا) یعنی جناب

حقدن خائف اوله زرق عبادت ایله دیمکدر ایشته خائف کلهسی

حال اولمله منصوبدر .

یدنجیسی (تمیز) در تمیز بر شیئک نوع وماهیتنی تعیین

وایضاح ایچون استعمال اولنان الفاظه دینلور مثلا (عشرون

درهما) ایشته درهم لفظی عشرونک نه اولدیغنی تمیز وایضاح

ایلدیکندن منصوبدر .

سکزنجیسی (الا) حرفیله مستثنی اولان اسماءدر مثلا جاء

القوم الا فرساً انجق استثنا اولنان شی مستثنی منهک جنسندن

اولماق یعنی استثناء منفصل اولمق شرطدر نته کیم بومثالده فرس

قومک جنسندن اولمامسیله منصوبدر یوقسه مستثنی مستثنی منهک

جنسندن ایسه مرفوع اولور .

طقوزنجیسی افعال ناقصهک خبرلری درکه امثله لری

محلارنده کوسترلمشدر .

اوننجیسی حروف مشبهه بالفعلک اسملریدرکه کذلک

مثالدری محلارنده کوسترلمشدر .

اون برنجیسی نفی جنس ایچون اولان (لا) نک اسمیدرکه

محلنده مثالی کوسترلدی .

اون ایکنجیسی لیس معناسنه اولان (ما) (لا) خبرلریدر

محلنده مثالدری کوسترلدی .

اون اوچنجیسی اوزرینه حرف نصب داخل اولان فعل
مضارع صیغه لریدر . محانده مثالی کوسترلدی .

﴿ معمول بالاصاله مجرور اقسامی ﴾

بالاصاله معمول مجرور دخی ایکی قسم اولوب بر قسمی
حروف جردن بر حرف اوزرینه داخل اولان اسماء ایکنجی
قسم اضافه ایله مجرور اولان اسمادر که مثالاری محالرنده
کوسترلمشدر .

﴿ معمول مجزوم ﴾

معمول مجزوم ایسه اوزرینه حروف جزمدن بری داخل
اولان فعل مضارع صیغه لریدر .

﴿ معمول بالتبعیه انواعی ﴾

کندی باشنه معمول اولیوب دیکرینه تبعیتله معمول اولانلر
تابع اولدقلری معمول بالاصاله نك اعرابیه معرب اولورلر
انلر دخی بش نوعدر .

برنجیسی (صفت) درکه دائماً صفت اعرابده موصوفنه
تابعدر یعنی موصوف مرفوع ایسه مرفوع منصوب ایسه منصوب

مجرور ایسه مجرور اولور مثلاً (جائی رجل) جواد (رأیت
رجلاً جواداً) (مررت برجل) جواد کی .

ایکنجیسی حروف عطفدن بریله دیکرینه معطوف اولان
یعنی فعلده و حکمده تشریک ایدیلان کله لردر معطوف اولدقلری
کله نك اعرابی نه ایسه انلر دخی اوصورتله اعراب اولورلر
حروف عطف دخی اون حرفدن بروجه آتی مثالریله ایراد
اولور .

عربجه مثال ترجمه سی
واو اطیعوا الله واطیعوا الرسول جناب حق ایله رسول
واولی الامر منکم اکرم و سزدن اولان
واولوا الامر اطاعت ایدیکنر

فاء تجیب تکبیر الافتتاح فالقیام تکبیر افتتاحدن صکره
قیام واجب اولور

ثم یجب العلم ثم العلم علم صکره عمل واجب
اولور

حتی جاء القوم حتی العلماء اهالی ایله برابر علماء دخی کلدی
او صل الضحی اربعا او ثمانیا قوشلق نمازینی درت یاسکنر
رکه قیل

اما اعمل اما واجبا واما مستحبا یا واجب یا مستحب عمل ایله

ام ارضاء الله تطلب ام سخطه جناب حقك رضاسنی می
یا غضبنی می ایسترسن

لا	اعمل صالحا لاسيائاً	صالح عمل ايشله سىء دكل
بل	اطلب حلالات بل طيباً	حلالاتى بلسكه طيب اولان
		مالى طاب ايله
لكن	لم يأت زيد لكن عمرو	زيد كمدى لكن عمرو كمدى

﴿ تَأْكِيد ﴾

معمول بالتبعيه نك اوچنجى قسمى دخى تأكىددر . تأكىد معمول اولان كلمه نك عيناً تكرر ايدلمسيدر بنا برين ايلك مفعوله معمول بالاصاله واىكنجيسنه معمول بالتبعيه دينلور مثلا (اطاب العلم العلم) كى .

ايشته برنجى العلم كلمه سى اطاب فعلنك مفعولى اولمغله منصوب اولدينى كى اىكنجى العلم تأكىد اوله رق وارد اولمغله بالتبعيه منصوب اولمشدر . تأكىد دخى يالفظى در مثال مذكوره وارد اولدينى كى يامعنوى دركه (نفسه) (عينه) (كلاها) (كلتاها) كله (اجمع) كى الفاظى ايله وارد اولور .

﴿ بدل ﴾

معمول بالتبعيه نك دردنجى قسمى دخى بدلدر . (بدل) برشىء زياده تعريف ايتك ايچون اندن صكره ذكر

اولنان كلمه يه اطلاق اولنور انواعى دخى درتدر برنجيسنه (بدل الكل من الكل) دنيلور كه اكر بدل اولان كلمه مبدل منه اوزرينه تماميله دلالت وتقابل ايدرسه مثلا (جائى زيد اخوك) ايشته (اخوك) كلمه سى زيدك كم اولديغنى تعريف ايتمسيله برابر تمامى تمامنه دلالت ايدمشدر . اىكنجيسى (يدل البعض من الكل) اكر بدل اولان كلمه مبدل منه اولان شخصك بر جزؤنه دلالت ايدرسه (ضربت زيدا رأسه) ايشته رأس كلمه سى زيدك يالكز باشنه دلالت ايدمشدر .

اوچنجيسى (بدل الاشتمال) دركه اكر بدل ومبدل منه ديكر بر نسنه يه تعلق ايدرلرسه مثلا (سلب زيد ثوبه) ايشته بدل اولان ثوبه زيد ايله برابر (سلب) يه متعلق بولنمشدر . دردنجيسى (بدل غايط) دركه (بل) كلمه سى اولمقسزين كلام فصحاذه استعمال اولنمز مثلا (ضربت زيدا عمرواً) دنيله جك يرده ضربت زيدا بل عمرواً دنيلور .
امثله مسروده دن معلوم اولدينى وجهله بدل دخى معمول بالتبعيه اولوب مبدل منهك اعرابى نه ايسه اودخى اوصورتله اعراب اولنور .

﴿ عطف البيان ﴾

بشنجى نوع معمول بالتبعيه دخى عطف بياندر . عطف بيان معطوف عابى ايضاح ايله برابر حرف عطف

ایله وارد اولیان کلماته اطلاق اولنور . مثلاً (جائی ابو حفص عمر) ایشته عمر کله سی عطف بیان اولوب ابو حفص کیم اولدینی ایضاح ایلمشدر . ابو حفص فاعل اولق حسبیلله مرفوع اولدینی کبی اکا معطوف اولان (عمر) دخی مرفوعدر وهکذا بقیه الامثله .

﴿ انواع عطف ﴾

عطف ایکی نوعدر بریسی عطف بیان درکه من جهة المعنی معطوف علیهی ایضاح ایلدیکی کبی حرف عطف اولمقسنزین وارد اولسی حسبیلله معطوفک صفتی حکمندهدر .
ایکنجیسی عطف (نسق) درکه معطوف معطوف علیهی موضح اولیوب انجق حروف عطفدن بریله معطوف علییه اوزرینه علاوه وفعله تشریک ایدر بنابرین دائماً عطف نسقده معطوف معطوف علیهک غیری اولدینی آکلاشیلور (جاء زید وعمرو) کبی ایشته معطوف اولان عمرو زیدک غیریسی اولوب انجق فعل مجیده مشترک اولق حسبیلله زید اوزرینه عطف ایدلمش وداً معطوف علیهک اعرابی نه ایسه معطوفک اعرابی دخی اکا تابع اولور .

﴿ اجمال قواعد و تعریفات ﴾

علم نحوک موضوع بحتی اولان قواعد اساسیه و تعریفات عمومییه مفصلاً و منفرداً آیری آیری محملارنده ذکر و بیان ایدلمش

ایسه لرده سهوات ضبط ایچون سؤال و جواب طرزنده اوله رق بوراده آروجه ذکر اولنور)

سؤال	جواب
کلام نهیه دینور	اسناد ایله ایکی کله بی مضمن اولان شیدری یعنی بر قاج کله دن مرکب النماظ مفیده یه دینلور
کله نک انواعی قاچدر	(اسم) (فعل) (حرف) در
معرب نهیه دینور	اوزرینه داخل اولان عوامله کوره آخری تغیر ایدن کله لره دینور
مبنی نهیه دینور	او آخری دکشمیوب دائماً بر حال اوزره قلان کله لره دینور
اسما معرب میدر مبنی میندر بر قسمی معرب بر قسمی مبنی میندر	
معرب اولان هانکیلریدر	وصفا و معنا حرفه شبیه اولیانلره معرب و اولانلره مبنی دینور
افعالک هانکیلری معرب	(فعل ماضی) فعل امر مبنی در لر انجق
هانکیلری مبنی میندر	نون تأکید و تأنیثدن عاری اولان فعل مضارع معربدر
نکره نهیه دینور	(رجل) کتاب غلام فرس کبی معین اولیان نسنه و کسنه لره دینور
معرفه نهیه دینور	(الف لام تعریف یابر اسم مخصوص یا اشارة یا موصوف یا خبر یاندا یا اضافه ایله معرف اولان نسنه و کسنه یه دینور

جواب

- الف لام تعریف قاج
معنا یہ کلور
مبتداء نہ دینور
- (درت) معنایہ کلور جنس استغراق
عہد ذہنی عہد خارجی
(عوامل) لفظیہ دن عاری اولہرق اکا
بر فعل یا بر صفت اسناد اولان و سوزانکلاہ
باشانان اسم یا خود نفی واستفہام
حر فلرندن صکرہ کلان صفتہ دینور
سوزانکلاہ ختام ومعنا تمام اولان کلاہ لره
دینور
- نائب الفاعل نہ یہ دینور
مبنی لام مجهول اولان فعلدن صکرہ فاعل
یرندہ کلان مفعولہ دینور
- استثنا نہ یہ دینور
حروف استثنان بریلہ بر فعلدہ اشتراکی
محمل اولان بر کسنہ یا نسنہ بی فاعل یا
مفعول اولمقدن انی خارجہ چیقار مغہ
دینور
- حال نہ یہ دینور
(فاعل) ویامفعول بہک حین فعلدہ لفظا
یامعنا ہیئتتی بیان ایدن کلاہ لره دینور
- صفت مشبہ نہ یہ دینور
فعل لازمندن مشتق واسم فاعلہ مشابہ
اولان صفتارہ دینور
- نعت نہ یہ دینور
تابع اولدبغی موصوفی تکمیل ایچون
صفتانندن بر صفتی مبین اولان کلاہ یہ دینور

سؤال

- توکید نہ یہ دینور
تابع اولدبغی لفظک معناسندہ کی تقدیر
ویا تعمیمی افادہ ایچون استعمال اولنان
الفاظ و حروفہ دینور .
- توکید قاج قسمدر
ایکی قسمدر بریسی لفظی و بریسی
معنویدر
- توکید لفظی ہانکیسیدر
توکید معنوی ہانکیسیدر
- بدل نہ یہ دینور
اقسامی قاچدر
- عطف نہ یہ دینور
اقسامی قاچدر
- منصرف نہ یہ دینور
اوزرنندہ احکام اعراب تمامیلہ جاری اولان
کلاہ لره دینور
- غیر منصرف نہ یہ دینور
جر و تنوینی قبول ایتیمان کلمات واسامی
معربہ یہ دینور
- موصول نہ یہ دینور
صلہ وعائدہ محتاج اولان اسمدر
- صلہ نہ یہ دینور
اسم موصولدن صکرہ کلان جملہ خیر یہ یہ
دینور
- عائد نہ یہ دینور
اسم موصولہ راجع اولان ضمیرہ دینور

﴿ فهرست ﴾

﴿ قواعد اصولیه ﴾

صحیفه	صحیفه
۲۸	۱
۲۹	۳
۳۰	۶
۳۱	۹
۳۲	۱۰
۳۴	۱۱
۳۴	۱۲
۳۸	۱۳
۴۰	۱۵
۴۲	۱۷
۴۴	۱۹
۴۴	۲۰
۴۵	۲۱
۴۶	۲۳
۴۶	

صفتگر	توضیح و تخصیصی افاده ایدر
وصف	تمیزی تضمن ایدر
بالعموم مبتدالر	معرفة در
تعریفده اصل اولان	الفلام عهددر
خبرده اصل اولان	نکره ایله افراددر
عملده اصل اولان	فعلدر
اسمده اصل اولان	اعرابدر
فعلده اصل اولان	بنادر
تثنيه لرده اصل اولان	معرب اولمقدر
جمله لرده اصل اولان	جمله فعلیه در
خبرده اصل اولان	مبتدادن مؤخر اولمقدر
رفعه اصل اولان	فاعل اولمقدر

والله اعلم بالصواب

Süleymaniye U Kütüphanesi
Kısım Haes elbahar Ef.
Yeni Kayıt No 6011
Eski Kayıt No |

کتابخانه



﴿ خطا و صواب جدولی ﴾

صواب	خطا	سطر	صحیفه
تریت	ترت	۱۱	۲۷
کوردم	بولدم	۳	۳۲
بولدم	کوردم	۴	۳۲
یدی	طقوز	۱۴	۳۲
اولاده	اولا	۱۱	۳۴
تنوینی	تنویتی	۱۴	۳۴
منصرف	منصرف در	۰۲	۳۸
فرض خبر	فرض	۷	۳۹
اولو	واولو	۱۰	۴۳
تجیب	تجیب	۱۱	۴۳
ثمانیا	ثمانیا	۱۲	۴۳
بدل	یدل	۰۵	۴۵
ایشته	ایشه	۱۰	۴۵
استثنادن	استثنان	۱۱	۴۸

۱۴۷۴ #